

Van den Schrijver.

OVERGEDRUKT

UIT

VRAGEN DES TIJDS.

HERVORMING VAN HET WEST-INDISCH BESTUUR.

De belangstelling in den strijd over het kiesrecht is waarschijnlijk oorzaak dat aan twee belangrijke wetsontwerpen, door den minister van koloniën ingediend, niet die aandacht is geschonken, welke zij naar het mij voorkomt verdienen; ik bedoel de ontwerpen tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen van Suriname en Curaçao, en tot wijziging van de regeeringsreglementen voor de West-indische bezittingen.

Ik doel hiermede evenwel niet op een zeldzaam voorkomend gemis aan belangstelling van de zijde van het publiek; deze is toch, als regel, ten opzichte van alle maatregelen welke op ons koloniaal bestuur betrekking hebben, bovenal waar het de West-indische koloniën geldt, vrijwel gelijk nul.

Doch ook de pers, die zich in de laatste jaren meer dan voorheen aan Suriname gelegen liet liggen, bleef, althans voorzoover mij bekend is, het stilzwijgen bewaren over deze wetsvoordrachten, en bepaalde zich tot eene mededeeling van den inhoud zonder er eene nadere bespreking aan te wijden.

Toch is het onderwerp belangrijk genoeg, om zoowel hier te lande als in de kolonie, aan een nauwgezet en ernstig onderzoek te worden onderworpen.

Immers, het geldt nu te beslissen in welke richting ons koloniaal beleid zal worden gevoerd; of men het tweeslachtig stelsel, sedert 1865 gevolgd, zal laten varen, den schijn van

zelfbestuur zal doen plaats maken voor het wezen, dan wel, terugkeerend van den zij het ook weifelend ingeslagen weg, eene voortdurende en toenemende afhankelijkheid van het opperbestuur in het moederland zal vestigen.

Ik stel mij voor de vraag te beantwoorden of de voorgestelde herziening de meest gewenschte is, en of niet het belang der kolonie eene meer ingrijpende wijziging van het regeeringsreglement vordert. De door de regeering ingediende ontwerpen moeten er toe leiden eene definitieve keuze te doen; òf zelfbestuur, maar dan ook behooren de beletselen, die thans nog de vrije, zelfstandige ontwikkeling der kolonie tegenhouden, te vervallen en de toekomstige algeheele autonomie te worden voorbereid; òf vermeerdering der inmenging van het opperbestuur in het beleid der kolonie, maar dan ook het wezen niet langer aan den schijn opgeofferd, geen tweeslachtigheid meer, maar met krachtige hand het bestuur gevoerd van Nederland uit, zonder een zoogenaamde vertegenwoordiging door de ingezetenen, met al den nasleep van dien, remmend en belemmerend voor elke krachtige actie van de zijde van het uitvoerend gezag, zonder eenig practisch nut.

I

Het bestuur van Suriname wordt, zooals bekend is, gevoerd overeenkomstig de bepalingen van het regeeringsreglement van den 31sten Mei 1865, den 1sten Januari 1866 in werking getreden, waarbij aan de kolonie eene zekere mate van zelfstandigheid werd toegekend. Aan het hoofd van het uitvoerend gezag staat een gouverneur, die door den koning wordt benoemd en ontslagen; naast den gouverneur staat een raad van bestuur, bestaande uit vier leden; de procureur-generaal is onder-voorzitter van dien raad, welks leden eveneens door den koning worden benoemd, geschorst en ontslagen; hij wordt door den gouverneur gehoord nopens alle koloniale verordeningen, die deze aan de goedkeuring van de koloniale staten wil onderwerpen, of door dezen aan den gouverneur ter vaststelling worden aangeboden; over alle besluiten tot uitvoering van algemeene verordeningen, die de gouverneur

wil nemen en voorts over alle aangelegenheden, waaromtrent dit is voorgeschreven, of waaromtrent de gouverneur het gevoelen van den raad wenscht te kennen.

Het vertegenwoordigend lichaam der kolonie zijn de koloniale staten, bestaande uit ten minste dertien leden, *waarvan vier door den gouverneur worden benoemd* en de overige negen leden door de kiezers rechtstreeks worden gekozen. De staten onderzoeken de verordeningen, door den gouverneur ter goedkeuring aangeboden, en hebben het recht deze te wijzigen, of zelf verordeningen voor te stellen.

De koloniale huishoudelijke begrooting wordt jaarlijks door den gouverneur, den raad van bestuur gehoord, ontworpen en aan de koloniale staten aangeboden en zooals zij door deze is goedgekeurd, aan den koning toegezonden, na *voorloopig* te zijn vastgesteld.

Deze voorloopige vaststelling geldt als definitieve, *wanneer geene bijdrage uit 's rijks schatkist wordt gevorderd;* is dat wel het geval, of keurt de koning de begrooting niet goed, of wel hebben de koloniale staten haar niet vóór den 15en Juli vastgesteld, dan wordt zij door *de wet* definitief vastgesteld, d. i. door de staten-generaal.

Om kiezer van leden der staten te zijn, moet men ingezetene der kolonie wezen, den ouderdom van 25 jaren bereikt hebben, in het volle genot der burgerlijke rechten verkeeren en in de directe belastingen eene som betalen, waarvan het juist bedrag, mits niet beneden dat van *f* 20, noch boven dat van *f* 100, bij verordening van den 15en Februari 1868 is bepaald op *f* 40.

Schijnbaar bezit de kolonie dus alles wat voor een zelfstandig bestuur wordt vereischt en geen wonder dan ook, dat, toen de toenmalige minister Fransen van de Putte in 1864 besloot een einde te maken aan de lange lijdensgeschiedenis ten opzichte van Suriname, wat de tenuitvoerlegging van art. 59 der grondwet betrof, door aanbieding van een nieuw ontwerp-reglement, er van alle zijden waarschuwende stemmen werden vernomen. Men achtte de kolonie niet rijp voor het in deze voordracht gehuldigde beginsel van vertegenwoordiging en zelfbestuur en de heer Wintgens drukte veler

zienswijze uit, toen hij daarop het volgende rijmpje van Vader Cats van toepassing oordeelde:

»dat al wat na den eijsch niet aan de leden past,
en is maer ongemack en niet als enckel last.”

De heer W. van Goltstein verklaarde dat „een van beiden het gevolg zoude zijn van toepassing van dit stelsel, òf de gouverneur wordt de slaafsche dienaar van de staten, òf wel de geheele vertegenwoordiging wordt eene ijdele vertooning.”

Zijn de ongunstige voorspellingen bewaarheid? Nog altijd zijn velen geneigd deze vraag toestemmend te beantwoorden: den tegenwoordigen toestand vergelijkend met het verleden, gewagen zij van een vroeger tijdperk, waarin Suriname zou zijn geweest „de bloeiendste en meest welvarende, de rijkste kolonie van Nederland” en zien zij in het tegenwoordig stelsel van bestuur een der voornaamste oorzaken van verval. De geschiedenis weerspreekt evenwel deze beweringen; wel werden in het tijdperk waarop men doelt, door eenige weinigen schatten verworven, door slavenarbeid verkregen, doch reeds in de helft der vorige eeuw waren de klachten over het verval der kolonie algemeen; de groote rijkdommen, door enkelen verkregen, kwamen niet de kolonie ten goede, maar aan de elders wonende eigenaren, zoodat, toen ten gevolge van dit absenteïsme, de bronnen minder mild begonnen te vloeien, nadat vooral de afschaffing van den slavenhandel, bij traktaat van den 13en Augustus 1814, gebrek aan arbeidskrachten had doen ontstaan, de kolonie verarmd achterbleef, met eene door harde bejegening verbitterde, onwetende en onwillige bevolking.

Wil men de werking van het bestaand regeeringsreglement beoordeelen, zoo dient een andere maatstaf aangelegd en de tegenwoordige toestand vergeleken met dien vóór 1866; daartoe behoeft men niet terug te tasten tot de jaren vóór 1845, toen door de adressen van de heeren Bosch Reitz c.s. bij vernieuwing licht werd geworpen op de vele en groote misbruiken in Suriname bestaande, misbruiken van zoo ergerlijken aard, dat vier leden der tweede kamer daarin aanleiding vonden tot de verklaring: „dat de regeering der kolonie

in de eerste plaats op *wettelijke* voorschriften dient te worden gevestigd; dat onder de werking der bestaande reglementen de vereischte waarborgen voor de veiligheid van personen en eigendommen, voor onafhankelijkheid van rechtsbedeeling verloren gingen" en daardoor „aan de zijde des bewinds handelingen van willekeur mogelijk werden, waarbij geene maatschappij kan bloeien." (Adres aan den koning, van W. van Goltstein, Luzac, Thorbecke en De Kempenaer.)

Immers niet minder ongunstig luidde het oordeel in 1865 geveld; in de zitting van 9 Mei verklaarde de heer Dirks: „wanneer wij de laatste vijftig jaren nagaan, dan zeg ik met vol vertrouwen, dat (de jaren) van 1816 tot 1865, een tijdperk zijn geweest van verwaarloozing en dwang, van schreeuwende willekeur, onbillijkheid, ja, gepleegd onrecht", en de heer Wintgens: „de West-indische koloniën verkeeren in een toestand van .... maatschappelijke crisis, die met bezorgdheid moet worden gadegeslagen, en waarvan niemand nog met zekerheid den uitslag voorspellen kan."

Wanneer men thans, na ongeveer 27 jaren, den toestand onbevoordeeld gadeslaat; daarbij niet voorbijziet dat dit tijdvak was een tijdperk van overgang voor de voormalige slavenbevolking, van ingroeien in het nieuwe stelsel, en rekening houdt zoowel met de vroegere geschiedenis der kolonie, als met den aard en de ontwikkeling van het meerendeel der ingezetenen, dan valt het bezwaarlijk te ontkennen dat veel, zeer veel zelfs, ten goede is veranderd, en Suriname, dank zij den arbeid van den wetgever van 1865, in dit tijdvak eene belangrijke schrede op den weg der ontwikkeling heeft gedaan. Daartoe behoeft men slechts de koloniale verslagen der laatste jaren te vergelijken met het verslag der commissie van 1845 ter zake van het adres van Bosch Reitz c. s., waarin men o. a. leest: „Er is nog eene andere gewigtige oorzaak van achteruitgang, van verminderde welvaart en van onvergenoegdheid in de kolonie, nl. de willekeurige handelingen van verschillende Gouverneurs, die sedert 1816 in Suriname het gezag hebben uitgeoefend. Door die handelingen werd de zekerheid van bezittingen verminderd, werd de geest van onderneming uitgedoofd en werd alzoo mede daardoor het welzijn der kolonie

in den hartader aangetast." Al zijn ook nà 1866 sommige gouverneurs in gebreke gebleven datgene te doen of voor te bereiden wat in het belang der kolonie wenschelijk ware geweest; al kan niet worden ontkend dat sommige daden geenszins vrij waren van willekeur en staat ook thans nog, indien men sommiger klachten gehoor mag schenken, de rechtszekerheid niet boven alle bedenking verheven, toch gelden vele, zij het dan niet alle klachten, welke nog van tijd tot tijd worden vernomen, meer personen, dan wel dat zij een rechtstreeksch uitvloeisel zouden zijn gebleken van het sedert 1865 toegepaste stelsel.

Evenmin echter kan worden ontkend, dat aan het in 1865 ingevoerd stelsel gebreken inherent zijn, welke zich bij de toepassing steeds sterker openbaarden, een gevolg van de tweeslachtigheid waarvan de wetgever zich niet heeft kunnen losmaken en waarop de heer W. van Goltstein nadrukkelijk wees met de volgende woorden: . . . „dat in de toepassing van een vrijgevig denkbeeld zoo weinig zamenhang, zooveel inconsequentie te vinden is. Vandaar dat groote, gewigtige politieke regten worden toegekend en tevens aan den anderen kant de *bevoegdheid in het regelen van huishoudelijke belangen wordt beperkt*. Vandaar dat de koloniale staten op eene zeer weinig liberale wijze worden zamengesteld, zoodat zij geene zuivere uitdrukking kunnen genoemd worden van den wensch, van het verlangen der ingezetenen." Rede 9 Mei 1865.

In weerwil hiervan, van vele teleurstellingen en niet bevredigde verwachtingen, mogen evenwel zij, die een werkzaam aandeel namen aan het tot stand komen van het nieuwe regeeringsreglement, met voldoening op hun werk terugzien, ondanks de leemten welke na verloop van tijd aan dien arbeid verbonden zijn gebleken.

Tot die teleurstellingen behoort de niet vervulde verwachting dat door de nieuwe regeling de bloei der kolonie op krachtige wijze zoude worden bevorderd; immers, evenals vóór 1865, klaagt men ook thans over verval, achteruitgang, en al is in de allerlaatste jaren eenige vooruitgang niet te miskennen, toch is de klacht gegrond, en onderscheidt de toestand in Suriname zich zeer ongunstig van dien van het

naburige Britsch-Guyana, waar dezelfde oorzaken welke de ontwikkeling onzer kolonie thans nog tegenhouden, aanvankelijk ook gevonden werden, doch door de samenwerking van bestuur en ingezetenen werden weggenomen, terwijl zij hier haar remmenden invloed bleven behouden.

Gewoonlijk wijt men het een en ander aan gemis aan energie bij de bevolking; doch dit niet te loochenen gemis wordt, naar mijne meening, in de hand gewerkt door het in 1865 ingevoerde stelsel van bestuur, dat weliswaar beoogde „aan de regeling bij koloniale verordening een breeden omvang te laten en de inmenging van het opperbestuur binnen zoo enge grenzen te beperken als de grondwet toelaat", zooals de minister verklaarde, maar in de toepassing van „dit vrijgevig denkbeeld inconsequent bleek."

Zooals ik boven zeide, bezit Suriname *schijnbaar* alle rechten welke voor volkomen zelfbestuur noodig zijn en werd tot 1891 zelfs grootere politieke zelfstandigheid genoten dan in Britsch-Guyana; in beide koloniën wordt het uitvoerend en administratief gezag uitgeoefend door den gouverneur, bijgestaan door een raad van bestuur hier, een executive council dáár; de wetgevende macht is hier in handen van de koloniale staten, dáár van the court of policy, bestaande uit den gouverneur en 15 leden, waarvan zeven door het bestuur worden benoemd en de overigen worden gekozen door de kiezers. De verkiesbaarheid is afhankelijk van het bezit van vast goed, ter waarde van ten minste 1562 £ 10 s., of van een huis, met of zonder land, waarvan de jaarlijksche opbrengst niet beneden 250 £ bedraagt. De invloed der bevolking op de keuze der staten was dus in Suriname grooter dan in Demerary.

Het groote verschil springt evenwel in het oog waar het de regeling van het financiëel beheer betreft. In Britsch-Guyana wordt dit gevoerd door the combined court, bestaande uit the court of policy, en zes door de kiezers aaangewezen leden: the financial representatives. De vereischten voor de verkiesbaarheid dier financiëele leden zijn dezelfde als bovengenoemd, doch het zuiver jaarlijksch inkomen der leden moet minstens 300 £ bedragen. Dit college heeft het recht belastingen te heffen, onderzoekt de begrootingen, en is be-

last met de contrôle over het financieele bestuur; het heeft dus het geheele financieele bestier der kolonie in handen, terwijl de inmenging van het opperbestuur en van de wetgevende macht tot zeer buitengewone gevallen wordt beperkt en zooveel mogelijk wordt vermeden.

In Suriname daarentegen wordt de begrooting, door den gouverneur, den raad van bestuur gehoord, ontworpen, weliswaar aan de koloniale staten ter goedkeuring aangeboden en kan zij door dit college worden gewijzigd, doch de definitieve vaststelling, eveneens met recht van wijziging, *geschiedt door de wetgevende macht* in het moederland, in de gevallen boven vermeld, die wel als *uitzondering* zijn bedoeld, doch door de practijk regel zijn geworden. Onder de werking van het bestaande reglement, dus gedurende 28 jaren, werd de begrooting *steeds* door de staten-generaal vastgesteld. De gouverneur ontwerpt de begrooting; deze kan door de koloniale staten gewijzigd worden, wat in den regel geschiedt; de regeering wijzigt deze op hare beurt en daarop kan zij door de tweede kamer nogmaals gewijzigd worden; en welke beteekenis al die veranderingen kunnen hebben, blijkt hieruit dat de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1893 door den minister met *f* 283.386.14 werd verminderd en met *f* 6.500 werd verhoogd.

De regeering wenscht dezen *buitengewonen maatregel* thans te *bestendigen* en de definitieve vaststelling der begrooting voortaan steeds *door de wet* te doen geschieden, ook voor het geval dat de eigen middelen der kolonie voldoende zijn om in alle uitgaven te voorzien, zoodat subsidie van het moederland onnoodig is.

De zelfstandigheid der kolonie bepaalde er zich tot heden eigenlijk toe en zal er zich dus in de toekomst toe *blijven* bepalen, dat de staten over alles mogen meepraten, besluiten nemen, en dienovereenkomstig de begrooting mogen inrichten, doch dat de *eindbeslissing* ten allen tijde verblijft bij het opperbestuur en de wetgevende macht in het moederland.

Welnu, is het te bevreemden dat deze regeling, waardoor de feitelijke macht geheel aan de kolonie onttrokken en over-

gebracht wordt bij een regeeringslichaam, dat wel niet geacht kan worden met voldoende kennis van plaatselijke belangen en toestanden te zijn toegerust, verlammend werkt, ook op den publieken geest en het streven om geheel op eigen krachten te steunen, tegenhoudt? Zoolang de koorden der beurs in handen van het opperbestuur en de staten-generaal verblijven en deze de macht behouden elke begrooting geheel naar goeddunken te wijzigen, kan er van eene wezenlijke zelfstandigheid der kolonie geen sprake zijn.

Dat deze bepaling wordt gehandhaafd zoolang de financieele afhankelijkheid blijft bestaan en het nadeelig verschil tusschen uitgaven en eigen inkomsten door subsidiëering moet worden gedekt, is verklaarbaar; men kan de kolonie niet het recht toekennen naar willekeur te beschikken over de beurs van de ingezetenen in het moederland. Maar het komt mij voor geene aanbeveling te verdienen, deze voogdijschap tot eene voortdurende te maken, zooals door de regeering wordt beoogd. Het recht, in Nederland zelfs aan de onbeduidendste gemeente verzekerd, om zelve hare begrooting vast te stellen, behoudens goedkeuring van hooger gezag, behoort naar het mij voorkomt ook aan Suriname toegekend te worden en in stede van dit recht te verkorten, zou het veeleer aanbeveling verdienen naar middelen te zoeken, om in werkelijkheid aan „de regeling bij koloniale verordening dien breeden omvang te geven, welke de inmenging van het opperbestuur tot het volstrekt onmisbare beperkt."

Suriname moet financieel onafhankelijk worden gemaakt van het moederland.

Zoolang het stelsel van subsidiëering blijft bestaan, is eenerzijds de voortdurende inmenging van het opperbestuur in de aangelegenheden der kolonie noodig, terwijl anderszijds deze maatregel in hooge mate noodlottig werkt, wijl de zekerheid dat het eventueel tekort niet zal komen ten laste van eigen ingezetenen, maar Nederland de gevolgen zal dragen van verkeerd beleid, gepaste zuinigheid tegenhoudt en elk ernstig streven naar verbetering en hervorming belemmert.

Velen zien in de vaststelling der begrooting door de wetgevende macht een middel om de kolonie van roekelooze

uitgaven terug te houden en duchten dat hare geheele financieele zelfstandigheid oorzaak zoude kunnen worden van voortdurende botsingen tusschen het uitvoerend gezag, den gouverneur, en de koloniale staten, die verwerping der begrooting als middel zouden kunnen gebruiken om den gouverneur te dwingen.

Dit gevaar komt mij overdreven, zoo niet geheel ongegrond voor.

Door het handhaven der bepaling dat de begrooting steeds de koninklijke goedkeuring behoeft en definitief bij de wet moet worden vastgesteld, ingeval de staten haar niet vóór den 15en Juli hebben aangenomen, zal een opzettelijke tegenwerking, naar het mij voorkomt, voldoende kunnen worden verijdeld, te meer daar de gouverneur de staten kan schorsen en ontbinden. Maar dit bezwaar schijnt geheel te zullen vervallen indien, ingevolge het voorstel der regeering, de kroon de bevoegdheid verkrijgt om, wanneer eene regeling bij koloniale verordening achterwege mocht blijven, deze bij koninklijk besluit tot stand te doen komen, zoodat ook de door de staten verworpen begrooting bij koninklijk besluit zou kunnen worden ingevoerd, evenals belastingen op die wijze zouden kunnen worden geheven.

De macht, hierdoor aan de kroon verleend, komt mij bedenkelijk voor, en alleen goed te keuren voor zoover zij moet dienen als correctief tegen obstructionisme of onwil van de zijde der staten, in gevallen als boven bedoeld. Bij het bestaande stelsel, dat de regeering wenscht te bestendigen, zal door deze bepaling de zelfstandigheid der kolonie geheel tot een *schijn*, een *fictie* worden gemaakt. Immers, wanneer de wetgevende macht in het moederland de begrooting definitief vaststelt en daarin alle gewenschte veranderingen kan maken, de kroon belastingen kan heffen naar eigen goedvinden, wat blijft er dan ten slotte over van het zelfbestuur der kolonie?

Het zou zeker getuigen van een verkeerd beleid, het verleenen van subsidie *eensklaps* te staken en te willen trachten hetzij door overdreven bezuiniging, of door het opleggen van nieuwe en zware lasten, het evenwicht op de begrooting te verzekeren.

Doch geheel iets anders zou het zijn dit doel *geleidelijk* te willen bereiken, door voor het eerstvolgend jaar een bedrag uit te trekken, dat als maximum wordt vastgesteld en elk volgend jaar *met een bepaald bedrag wordt verminderd*, zoodat na verloop van eenige jaren de subsidie geheel zou komen te vervallen, terwijl het koloniaal bestuur, daarop langzaam voorbereid, alsdan geheel op eigen middelen zou zijn aangewezen.

Voor de uitvoering van dezen maatregel schijnt de tegenwoordige financieele toestand der kolonie niet ongunstig. Gedurende de laatste 28 jaren bedroeg de jaarlijksche subsidie, ongerekend de uitgaven komend voor rekening van de begrooting voor koloniën, gemiddeld *f* 280.000, terwijl daarentegen de eigen middelen gedurende datzelfde tijdvak van ruim *f* 700.000 stegen tot ruim 1½ millioen, of gemiddeld met *f* 30.000 's jaars. Bovendien bestaat er grond voor de verwachting dat de draagkracht der bevolking in de naaste toekomst zal blijven toenemen. De vooruitzichten schijnen niet ongunstig: „wij gaan", zoo schreef men van daar in 1892, „dan ook vol vertrouwen de toekomst tegemoet. Bedriegen wij ons niet in de teekenen des tijds, dan zal voor Suriname het aanstaande jaar geen jaar van achteruitgang, maar van vooruitgang zijn", en deze goede verwachting is door de uitkomsten van het eerste halfjaar reeds volkomen bevestigd; de opbrengst der middelen over de eerste zes maanden van 1893 overtrof die van 1892 met *f* 116 271 en de raming met bijna *f* 90 000.

Zeker, één zwaluw maakt nog geen zomer, maar de goede uitkomsten, dit jaar verkregen, benevens de meerdere aanvoer van arbeidskrachten, zullen ongetwijfeld leiden tot uitbreiding van de cultuur van stapelproducten en ook den moed van den kleinen landbouw verlevendigen. Van de verbeterde regeling van de controle en recherche, als gevolg van de uitzending van een bekwaam en eerlijk controleur, is bovendien eene blijvende verhooging der inkomsten te verwachten, zoodat het vertrouwen op verbetering van den financieelen toestand alleszins gerechtvaardigd schijnt, en eene geleidelijke vermindering der subsidie zonder gevaar kan worden toegepast.

Dat deze maatregel belemmerend zou kunnen werken op de voorziening in de *gewone* uitgaven, is niet waarschijnlijk; eene hoogere opbrengst der middelen van *f* 100.000 zou reeds voldoende zijn om alle *gewone* uitgaven te bestrijden; en wat de *buitengewone* uitgaven betreft, noodig ter ontwikkeling van de hulpbronnen der kolonie, daarin zou door een leening ten laste van Suriname kunnen worden voorzien, ingevolge art. 151 van het regeeringsreglement, goedgekeurd bij de wet.

Instede van dus weder voor het volgende jaar eene subsidie toe te kennen ten bedrage van het geraamd tekort der begrooting, volgens de voorloopig vastgestelde voor 1894 ruim *f* 400.000 bedragend, zou het mij raadzaam voorkomen hiervoor een vast cijfer te stellen b.v. van *f* 250.000 à *f* 300.000, met bepaling dat dit bedrag elk jaar zal worden verminderd met b.v. één tiende deel, zoodat na verloop van tien jaren de geheele subsidie zal komen te vervallen.

Dus handelend zal de kolonie telken jare meer leeren steunen op eigen kracht, en in de ontwikkeling harer rijke hulpbronnen, de vermeerdering van de welvaart der bevolking en de verbetering harer instellingen, de middelen zoeken om geheel en ten allen tijde, zonder hulp van het moederland, in eigen behoeften te voorzien.

Doch daarmede behoort dan ook gepaard te gaan de vrijheid om *met* en *door* de koloniale vertegenwoordiging hare begrooting dienovereenkomstig in te richten en vast te stellen, behoudens de vereischte goedkeuring en brenge men daarmede de verantwoordelijkheid over daar waar zij behoort gedragen te worden.

Deze maatregel zal bovendien tengevolge hebben dat de belangstelling in de publieke zaak, thans luttel, wordt opgewekt en verhoogd.

Opmerking toch verdient het, dat terwijl het aantal kiesgerechtigden in 1890 575 bedroeg, daarvan slechts 254 op de kiezerslijst voorkwamen, omdat 140 hunner de verschuldigde belasting niet op tijd hadden voldaan, en 181 zich niet de moeite hadden getroost inschrijving te vragen op het burgerregister, welke formaliteit nog altijd, geheel ten on-

rechte *en in strijd met de wet*, als vereischte wordt gesteld.

Hoezeer ook de poging des ministers toejuichend om eene betere regeling van de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen in het leven te roepen en daardoor uitvoering te geven aan art. 153 van het regeeringsreglement, komt de voorgestelde wijziging, welke vaststelling van de begrooting bij de wet ook voor de toekomst verplichtend stelt, mij op de aangevoerde gronden niet alleen niet gewenscht, maar beslist onraadzaam voor, en zou ik daarentegen eene wijziging in den aangeduiden geest meer in het belang achten èn van Nederland èn van Suriname.

II

Hetgeen ten aanzien van Suriname is aangevoerd, geldt in nog hoogere mate ten opzichte van Curaçao, dat in de laatste jaren steeds in staat is gebleken met eigen middelen in eigen behoeften te voorzien. Er schijnt geen enkele ernstige reden te bestaan waarom aan deze kolonie de financieele autonomie moet worden ontnomen, welke zij tot dusver genoot; wel bestaat er daarentegen aanleiding te overwegen, of niet aan de ingezetenen van het eiland Curaçao het recht behoort te worden toegekend de leden van den kolonialen raad te kiezen, hun dezelfde bevoegdheid te verleenen, welke aan de bewoners der onderhoorige eilanden, door de benoeming van landraden, is toegekend.

Het bestuur van het gouvernement Curaçao is op dezelfde leest geschoeid als dat van Suriname, met dit onderscheid, dat de koloniale raad voor het eiland is samengesteld uit de leden van den raad van bestuur, als vaste leden, en uit acht leden, door den koning te benoemen. De bepalingen ten opzichte van de begrooting en het beheer der geldmiddelen zijn eveneens gelijkluidend.

De ingezetenen van Curaçao dringen er thans op aan dat de voorgestelde wijziging van het regeeringsreglement worde benuttigd om in dat van Curaçao bepalingen omtrent het kiesrecht op te nemen en aan de bevolking het recht te schenken om zelve volgens zekeren census en rekening houdende

met de capaciteiten, de leden van den kolonialen raad te kiezen.

Zij achten de tegenwoordige regeling „een schandmerk" hetwelk op hen drukt en den vooruitgang der kolonie tegenhoudt; „wetten waaronder wij leven moeten", zoo klagen zij, „worden buiten ons om ingevoerd; belastingen, die wij opbrengen moeten, worden zonder onze medewerking in het leven geroepen; uitgaven, die wij bekostigen moeten, worden zonder dat wij er iets tegen doen kunnen, al hooger en hooger opgevoerd. De koloniale inkomsten worden besteed aan veel dat nutteloos is, terwijl het noodige achterwege blijft."

„De bevolking is niet in den raad vertegenwoordigd, slechts de belangen van een gering gedeelte worden verdedigd en de meest belangrijke en ingrijpende wetsontwerpen bij eenvoudigen hamerslag aangenomen of verworpen. Slechts ééne zaak valt een ieder dadelijk in het oog: de uitgaven zijn op onrustbarende wijze toegenomen, en daartegenover staan geene voordeelen, waardoor die uitgaven gebillijkt worden; op dezen weg voortgaande zal Curaçao spoedig voor een tekort staan, dat òf door Nederland zal moeten worden aangevuld, òf verhooging van belasting ten gevolge zal hebben."

Deze vrees komt mij voor niet ongegrond te zijn; immers reeds nu sluit de begrooting over 1893 voor het eiland Curaçao met een nadeelig verschil van ruim *f* 35 000 00 en wordt het evenwicht op de begrooting van het geheele gouvernement enkel verkregen door de batige saldo's van vroegere jaren en de rechten op de ontginning van phosphorzure kalk op het eiland Aruba, welke opbrengst echter sterk dalende is. In 1889 bedroeg deze toch *f* 326 046 24; in 1890 *f* 393 838 96; in 1891 reeds *f* 179 175 52, terwijl voor 1893 op stellig niet meer dan *f* 150 000 schijnt gerekend te kunnen worden. Intusschen blijven de gewone uitgaven stijgen; voor 1893 bedraagt die vermeerdering *f* 10 000, terwijl daarentegen de opbrengst der middelen vermindert, bedragende in 1889 *f* 779 041, in 1890 *f* 838 193, en in 1891 *f* 701 520.

Er is dus werkelijk reden om de toekomst met ernst onder de oogen te zien, al bestaat er nog geen grond voor overdreven bezorgdheid. Ook al moge men niet geneigd zijn van de rechtstreeksche vertegenwoordiging der bevolking in den raad

eene onmiddellijke verbetering van den toestand te verwachten en zal het raadzaam zijn de verwachtingen niet te hoog te spannen, toch komt het mij aannemelijk voor dat ook dáár van toepassing zal zijn, wat professor De Louter schreef naar aanleiding van het plaatselijk bestuur in Calcutta: „De inkomsten zijn snel toegenomen, onafhankelijk van eenige nieuwe belasting; nuttelooze uitgaven zijn besnoeid en fondsen zijn tot verbetering aangewend onder alle takken van beheer. Alle rangen van den dienst hebben de meeste belangstelling getoond in de vermeerdering van de hulpmiddelen van den Staat, in het vertrouwen dat het saldo zou worden aangewend ten bate van de provincie."

Rechtstreeksche inmenging van het moederland in het bestuur der kolonie, zooals de minister voorstelt, zal zeker allerminst eene verbetering worden geacht door hen die kennis hebben genomen van het belangrijk geschrift van dr. G. A. F. Molengraaff: „*Nationale belangen in West-Indië verwaarloosd.*" *Indien* deze inmenging kon leiden tot meerdere behartiging der wederzijdsche belangen en de schatten, welke de natuur daar met zoo milde hand heeft verborgen, na deskundig onderzoek, op voldoende wijze werden geëxploiteerd ten bate van de inwoners dier koloniën en van het moederland, dan, ja, *dan* zou men ter wille van het algemeen belang vrede kunnen hebben met een maatregel, welke overigens geene aanbeveling verdient. Maar het genoemde geschrift geeft een te treurig beeld van de schandelijke verwaarloozing, waaraan wij ons ook ten opzichte dier West-indische eilanden hebben schuldig gemaakt, om eenigen grond te geven voor de meening dat de bevordering dier belangen bij voorkeur aan het moederland moet worden toevertrouwd. Al wat omtrent de bodemgesteldheid dier eilanden bekend is geworden, dankt men aan vreemdelingen, die daar schatten verzamelden, en aan het particulier initiatief. Nog altijd laat een deskundig onderzoek, van wege de nederlandsche regeering ingesteld, op zich wachten.

„Op Bonaire bestaat kans op het vinden van rijke phosphaatbeddingen", schrijft dr. Molengraaff; „op Saba beproefde men herhaalde malen de rijke zwavelbeddingen te exploiteeren, doch steeds zonder gunstig gevolg; bij kundig be-

stuur is hier echter de kans op een winstgevende ontginning wellicht niet geheel uitgesloten. St. Martin bezit rijke mangaanertsen en nog vele andere ertsgangen, die lood en koper bevatten, welke echter nog nimmer behoorlijk zijn onderzocht en omtrent wier werkelijke waarde dus niets te voorspellen valt.”

Zullen wij wederom wachten met het instellen van een nauwkeurig onderzoek, tot een andere John Godden [1] zich komt verrijken met millioenen, die bij eigen exploitatie ten bate van het moederland zouden zijn gekomen?

III

In nauw verband tot hetgeen boven werd aangevoerd ten opzichte van de wenschelijkheid eener verhooging van het politieke leven in Suriname, staat de regeling van de kiesbevoegdheid; want evenals Nederland heeft ook de kolonie hare kiesrechtkwestie.

De regeering wenscht een einde te maken aan het tweeslachtig stelsel, waarbij een deel der koloniale staten door den gouverneur wordt benoemd; zij stelt dientengevolge voor *alle* leden voortaan door de kiezers rechtstreeks te doen verkiezen en zoo de koloniale staten werkelijk te maken tot de vertegenwoordiging der kolonie. „Keuze van een deel door de kiezers, benoeming van een ander deel door den gouver-

---

[1] John Godden was een jong Engelschman, die in 1871 concessie verkreeg voor het ontginnen en uitvoeren van phosphaat van het nederlandsche eiland Klein-Curaçao; de gemiddelde opbrengst daarvan bedroeg in de jaren 1871—1879 ongeveer *f* 7.200.000, waarvan het gouvernement voor invoerrecht en scheepsgelden *f* 84250 ontving; in 1875 werd denzelfden Godden concessie verleend voor de exploitatie van phosphaat op het eiland Curaçao, waarvan in de jaren 1875—1889 voor een bedrag van ongeveer *f* 7.000.000 werd uitgevoerd, waarvan het gouvernement de som van ongeveer *f* 300.000 aan uitvoerrecht genoot. »De vraag ligt voor de hand, hoe het mogelijk was, dat het gouvernement zich dit alles zonder eenig nader onderzoek liet ontglippen?” schrijft dr. Molengraaf. »Het antwoord moet luiden: de regeering der kolonie kende haren bodem niet; geen enkel vertrouwbaar gegeven omtrent dezen bodem stond haar ten dienste, en geen bevoegd adviseur kon haar inlichten. Het moederland had haar daartoe de gelegenheid onthouden, door bijna nimmer eenig geld beschikbaar te stellen, om den bodem, het meest waardevolle deel der koloniën, door wetenschappelijk onderzoek te leeren kennen.”

En wat hebben wij, door deze ervaring geleerd, na 1889 gedaan? De geschiedenis der balata-exploitatie in Suriname, en de concessie daarvoor verleend aan de engelsche firma Garnett & Winter, geeft het antwoord op die vraag.

neur, is een stelsel, van tweeslachtigheid niet vrij te pleiten, en alleen te rechtvaardigen door overwegende practische voordeelen. Deze heeft men van die wijze van samenstelling verwacht, maar de ondervinding heeft ze niet aan het licht doen treden," schrijft de minister in zijne Memorie van Toelichting en wie de geschiedenis van Suriname in de laatste jaren heeft gevolgd, zal zich bij deze beschouwing gaarne aansluiten. Bij den strijd, door den vorigen gouverneur tegen de staten gevoerd, stonden ook de gouvernementsleden aan de zijde der staten, tegenover den gouverneur, en gaf dientengevolge hunne houding aanleiding tot verscherping van den strijd. Aan een orgaan heeft het bestuur geene behoefte, daar de gouverneur het recht heeft zoowel zelf de vergaderingen der staten bij te wonen, — eene bevoegdheid waarvan nimmer gebruik wordt gemaakt, — als zich door een of meer gemachtigden te doen vertegenwoordigen, wat geregeld geschiedt.

De voorgestelde wijziging, strekkende om de zelfstandigheid der staten te verhoogen, verdient naar mijne bescheiden meening goedkeuring, maar het baart bevreemding dat deze belangrijke verandering in de samenstelling der staten niet gepaard gaat met eene wijziging van het stelsel van verkiezing.

Men klaagt: „dat de invloed der Staten geenszins altijd aan de behartiging vau het algemeen belang ten goede kwam; dat loutere persoonsconsideratiën vaak den boventoon hadden", doch wie kan zich daarover verwonderen, wanneer men bedenkt dat de keuze nagenoeg geheel geschiedt door en uit denzelfden beperkten kring van ingezetenen? In elke kleine kolonie zullen persoonlijke invloeden zich sterk doen gelden, maar dit geldt bovenal voor Suriname, waar eenige weinige familiën van ouder tot ouder gevestigd zijn geweest en uithoofde van grooteren rijkdom, meerdere kennis en tal van andere oorzaken, een overwegenden invloed uitoefenen. Nederland, dat zijne regentenfamilies, zijne regentencontracten enz. heeft gekend, weet bij ervaring wat dergelijke familieregeering in zich sluit. De gevaren te neutraliseeren, welke het uitvloeisel zijn der bestaande toestanden, kan alleen geschieden door aan het meerendeel der bevolking invloed te verzekeren

op de samenstelling der Staten, wat evenwel bij de bestaande regeling niet voldoende het geval is.

Daarbij moet echter tevens rekening gehouden worden met den aard en den ontwikkelingstoestand der bevolking, welke voor een zeer groot deel bestaat uit afstammelingen der vroegere negerslaven, die de eigenschappen, voor zelfbestuur noodig, niet met de moedermelk hebben ingezogen; vele andere zijn Chineezen, gewezen koelies, of vreemdelingen, aan wie geen overwegende invloed op het bestuur behoort te worden toegekend. Kan er dus van invoering van algemeen stemrecht allerminst sprake zijn, de wetgever behoort er m. i. integendeel voor te waken, dat aan hen, wier belangen bij de toekomst der kolonie niet betrokken zijn, of die niet in staat zijn daarover naar behooren te oordeelen, niet door middel van uitbreiding van het kiesrecht, de feitelijke overmacht worde geschonken.

De bepalingen van het reglement leveren daartegen, naar ik meen, geene voldoende waarborgen op, terwijl daarentegen, zelfs bij verlaging van den census tot het minimum, tal van geschikte personen van het kiesrecht zullen blijven uitgesloten.

Zooals boven werd opgemerkt, bedraagt het maximum van den census *f* 100, en het minimum *f* 20, terwijl art. 1 van het kiesreglement bepaalt, dat de som in de directe belastingen te betalen, welke aanspraak geeft op het kiesrecht, *f* 40 moet bedragen, en volgens art. 2 voor directe belastingen worden gehouden: personeel, huurwaarde, patentrecht, paardengelden en akkergelden.

De personeele belasting is, ingevolge de verordening van 9 Februari 1886, verschuldigd naar gelang van de bekende of vermoedelijke *inkomsten* der belastingschuldigen en wel naar den volgenden maatstaf: beneden een inkomen van *f* 1400 1 pct., doch niet minder dan *f* 6 voor mannen en *f* 3 voor vrouwen:

van *f*	1400	tot beneden *f*	2100	1.1	pct.	
»	2100	» »	2800	1.2	»	
»	2800	» »	3600	1.3	»	
»	3600	» »	4400	1.4	»	
»	4400	» »	5200	1.5	»	
»	5200	» »	6100	1.6	»	enz.

Hieruit blijkt dus reeds dat iemand, die een inkomen geniet van *f* 3000 en daarvoor *f* 39 belasting betaalt, bij den tegenwoordigen census van het kiesrecht is *uitgesloten*, wanneer hij niet tevens in eene andere belasting is aangeslagen.

Ook al erkent men ten volle dat voor de beoordeeling van de kenteekenen van geschiktheid en welstand een andere maatstaf behoort te gelden dan in het moederland, toch kan bezwaarlijk worden ontkend dat door dezen census de eisch der gegoedheid te hoog wordt gesteld.

Dit verklaart dan ook voor een deel de omstandigheid dat op eene bevolking van ruim 59 000 zielen, slechts 262 kiezers voorkomen en er onder de niet-kiezers, overigens aan de eischen voldoende, voorkomen o. a.:
3 onderwijzers, 38 ambtenaren, waaronder 2 districts-commissarissen, 48 planters en landbouwers, 4 goudontginners, 59 kooplieden, 6 officieren, 32 zendelingen, 2 geneeskundigen, 1 consul, 1 meester in de rechten, en voorts 65 personen, waaronder eigenaren van bebouwde perceelen enz. (*Handelingen der Koloniale Staten* 1890/91, bl. 87.)

Door den vorigen gouverneur werd eene verlaging van den census tot het minimum van *f* 20 voorgesteld, doch dit ontwerp door de staten met 11 stemmen tegen 1 verworpen en tot heden de bestaande toestand gehandhaafd, ondanks den aandrang welke in den laatsten tijd door enkele organen van de koloniale pers wordt uitgeoefend. In hoeverre alléén de vrees dat daardoor het kiesrecht zou worden uitgebreid tot binnen den kring der ongeschikten en afhankelijken, op deze beslissing van invloed is geweest, wil ik niet beslissen, maar wel komt het mij geraden voor een anderen maatstaf te zoeken, waardoor niet aan koelies, negers, Chineezen enz. een te groote, in de toekomst wellicht overwegende invloed wordt toegekend. In het personeel aangeslagen voor *f* 6 tot *f* 8, betalen zij, hetzij als neringdoenden, hetzij als landbouwers, aan patent en akkergelden al zeer spoedig het bedrag als minimum vastgesteld, terwijl zij toch in zeer vele gevallen de zelfstandigheid en onafhankelijkheid missen, voor de uitoefening van het kiesrecht gewenscht, daar velen hunner voor de uitoefening van hun bedrijf in meerdere of min-

dere mate afhankelijk zijn van den goeden wil van plantagebestuurders enz.

Daarentegen blijkt uit de bovenvermelde cijfers van den aanslag in het personeel, dat zelfs bij eene verlaging van den census tot *f* 20, alle personen die een inkomen genieten van *f* 1800 (aanslag *f* 19.80) en daarbeneden, van het kiesrecht blijven uitgesloten, indien zij niet tevens in andere directe belastingen bijdragen. Daaronder vallen onder meer, commiezen ter secretarie en bij de administratie der financiën, districts-secretarissen, griffiers, tal van andere ambtenaren enz.

Uit een „staat aantoonende het aantal personen die in 1892 de personeele belasting hebben betaald, gerekend van af een jaarlijksch inkomen van *f* 950 tot en met *f* 3250 en daarboven", blijkt dat het getal aangeslagenen bedroeg 889 personen, waaronder 762 naar een inkomen van *f* 1200 en daarboven. Daar het aantal der tegenwoordige kiezers bedraagt ± 262 en dat der nieuwe kiezers bij een census van *f* 20 door het bestuur in 1890 werd geraamd op 345, zouden er dus nog 762 — 607 = 155 personen overblijven, wier inkomen *f* 1200 en meer bedraagt, die toch van het kiesrecht zouden zijn uitgesloten.

Daarom zou het m. i. ernstige overweging verdienen het regeerings-reglement in dien zin te wijzigen, dat reeds *thans* het kiesrecht zou kunnen worden verleend aan hen, die in de personeele belasting zijn aangeslagen naar een inkomen van *f* 1200. [1]

---

[1] Ook in Suriname vindt dit denkbeeld instemming, zooals blijkt uit het Voorloopig Verslag omtrent de begrooting voor 1894. Daarin leest men o. a. het volgende: »Het valt niet te ontkennen dat onder de werking van den tegenwoordigen census van *f* 40 een aantal ingezetenen, die als geschikte kiezers zijn aan te merken, van het kiesrecht verstoken zijn. Het kwam daarom noodzakelijk voor dat getracht werd het daarheen te leiden dat, zonder den waarborg van een voldoende mate van ontwikkeling en zelfstandigheid, door het regeeringsreglement in den kiezer gewild, prijs te geven, ook aan die ingezetenen invloed worde toegekend op de samenstelling der koloniale staten.

»Om dat tweeledig doel te bereiken, kon, meende men, niet worden volstaan met verlaging van den census alleen. Want terwijl in dat geval, tengevolge van de bepaling van art. 69, 4^{0} van het regeeringsreglement: dat het gezamenlijk bedrag hetwelk men betaalt, in al de directe belastingen in aanmerking moet komen bij de vaststelling van den kiescensus, het kiesrecht zou worden verkregen door categoriëen van ingezetenen van wie niet kan worden aangenomen dat zij geschikte kiezers zullen zijn, zouden

Ook in Britsch Guyana is deze bepaling onder de vereischten opgenomen. In het kort komen de daar geldende voorschriften neer op het volgende:

Voor een kiezer ten plattelande zijn de vereischten:

1°. het bezit van drie acres in cultuur gebrachten grond; of

2°. dat van een huis met of zonder erf, ter huurwaarde van *f* 240; of

3°. het in pacht of huur hebben van ten minste 6 acres in cultuur gebrachten grond; of

4°. dat van een huis, met of zonder erf, ter huurwaarde van *f* 480; of

5°. het genot van een inkomen van ten minste *f* 1200; of

6°. het betalen in de directe belastingen van eene som ten bedrage van ten minste *f* 50, vergunningsrechten daaronder niet begrepen.

Voor de kiezers in de steden moet het huis eene waarde vertegenwoordigen van *f* 1250 en is de huurwaarde op *f* 300 gesteld.

Ook op andere gronden komt het mij voor dat de bepaling betreffende den census wijziging behoeft.

---

daarentegen zelfs bij eene verlaging tot het minimum van *f* 20 in dat artikel bepaald, nog zeer velen die daarop ten volle aanspraak mogen maken, niet kiesgerechtigd worden, doordien zij slechts in eene der directe belastingen, de personeele of inkomstenbelasting, zijn aangeslagen.

»En juist de personeele belasting, welke boven het bedrag van *f* 6 eene inkomstenbelasting is, moet bij een kiescensus geacht worden meer dan eenige andere in de kolonie geheven wordende directe belasting een goeden maatstaf op te leveren, waarnaar gegoedheid en beschaving kunnen worden afgemeten.

»Bij een inkomen nu van *f* 1800 is het in de personeele belasting te betalen bedrag *f* 19.80, derhalve nog geen *f* 20, terwijl veilig mag worden gesteld dat bij dit inkomen de ingezetene genoegzaam belang heeft bij den goeden gang van zaken in den staat om van hem eene goede keuze van vertegenwoordigers te verwachten.

»Het oog vestigend op onze gemengde bevolking, uit zoo verschillende elementen bestaande, was het eenparig gevoelen dat op den bestaanden grondslag, verlaging van den census tot *f* 20, het kiesrecht zou geven aan eene onbekwame massa, niet dan ten nadeele van de algemeene zaak.

»Het voorgaande leidde in beide afdeelingen er toe aan het bestuur in overweging te geven, nu er voorstellen tot wijziging van het regeeringsreglement bij de tweede kamer der staten-generaal aanhangig zijn, aan de regeering aan te bevelen een aanvulling van art. 69, 4° van het regeeringsreglement in dezen zin, dat met behoud van het bestaande voorschrift, de gewone wetgever tevens bevoegdheid verkreeg het kiesrecht toe te kennen aan allen, die in de personeele of inkomstenbelasting alleen een bedrag van ten minste *f* 15 betalen."

Komt eene uitbreiding van het kiesrecht tot het minimum van den census tot stand, dan is elke *latere* uitbreiding der kiesbevoegdheid onmogelijk zonder voorafgaande nieuwe verandering van het regeeringsreglement, hetwelk in zekeren zin mag beschouwd worden als de grondwet der kolonie. [1] Toch zou het niet van goed beleid getuigen, het kiesrecht voor een onbepaalde, in ieder geval lange reeks van jaren vast te leggen aan een census, die nu reeds blijkt te hoog te zijn. De voorschriften van het reglement behooren m. i. de noodige rekbaarheid te bezitten om den kolonialen wetgever der toekomst niet aan te knellende banden te leggen.

Daarom zou het overweging verdienen reeds nu een lager, of althans een ander minimum vast te stellen, waartoe dan in de eerste plaats aanbeveling zou verdienen de aanslag in de personeele belasting, waarbij als minimum veilig zou kunnen worden gesteld de betaling naar een inkomen van *f* 1000. Als tweede kenmerk zou kunnen worden gesteld de aanslag in de huurwaarde en akkergelden, overeenkomende met onze grondbelasting op de gebouwde en ongebouwde eigendommen, — tot een bedrag, hetwelk een vermoedelijk inkomen van b. v. *f* 900 doet veronderstellen. De in Britsch-Guyana geldende bepalingen zouden wellicht toepasselijk kunnen worden gemaakt.

Eindelijk het betalen van een zeker bedrag in het complex der belastingen. Ter voorkoming van te grooten invloed, door de kleine neringdoenden en landbouwers uit te oefenen, zou het raadzaam zijn dit minimum eer hooger dan lager te stellen dan *f* 20; velen hunner betalen meer dan *f* 20 pacht aan het gouvernement voor hunne gronden, doch nagenoeg geen hunner is voor meer dan *f* 6 in de personeele belasting aangeslagen. In ieder geval zou het m. i. overweging verdienen de patentrechten voor den verkoop van sterken drank bij de berekening geheel uit te sluiten.

Deze beginselen huldigend, zal het koloniaal bestuur de gelegenheid behouden na verloop van eenige jaren, bij toe-

---

[1] »Een regeeringsreglement is in den aard der zaak eene grondwet voor die koloniën, waarin men niet zoo spoedig wijzigingen kan verwachten, en ook niet wenschen.”
Rochussen. Rede van 10 Mei 1865.

nemende ontwikkeling en welvaart der bevolking, een grooter deel der ingezetenen binnen den kring der kiesbevoegden te trekken, zonder dat voorafgaande wijziging van het regeeringsreglement daartoe noodig is, terwijl toch de mogelijkheid van een overheerschenden invloed van ongeschikte elementen op het bestuur voorkomen wordt.

IV

Bij de behandeling der begrooting voor 1893 werd in eene der afdeelingen de vraag gesteld: of het niet wenschelijk en mogelijk ware aan enkele districten, waar de bevolking het toeliet, een *eigen plaatselijk bestuur* toe te kennen met eene zelfstandige begrooting?

De minister antwoordde daarop als volgt: „Voorshands vindt de ondergeteekende geen reden om die vraag bevestigend te beantwoorden. De kolonie is buiten Paramaribo zóó weinig bevolkt, dat veilig gezegd kan worden dat de elementen voor instellingen als boven bedoeld daar niet aanwezig zijn. En de financieele administratie van de geheele kolonie is zóó weinig omvangrijk, dat bezwaarlijk eenige behoefte gevoeld of eenig nut er in gezien kan worden om de financieele administratie van Paramaribo daarvan af te scheiden. Uitgaven van plaatselijken aard, uitsluitend Paramaribo betreffende, komen bijna op de koloniale begrooting niet voor en zouden den omslag van eene afzonderlijke huishouding niet wettigen."

De juistheid van de voorstelling des ministers kan niet worden weêrsproken. Van de ongeveer 59 000 inwoners, waaronder begrepen zijn omstreeks 6000 koelie-immigranten, wonen er 28 000 in Paramaribo alleen, zoodat de rest verspreid is over een onmetelijk gebied, in tal van districten verdeeld, welker bevolking uit der aard geene groote keuze van bekwame personen oplevert. Doch de mogelijkheid dat deze gaandeweg zal toenemen, is niet buitengesloten en reeds thans zouden er, zooals ik nader zal trachten aan te toonen, in enkele districten voldoende elementen gevonden worden, geschikt om op te treden als vertegenwoordigers der bevolking ter bevordering van zuiver plaatselijke belangen.

In den tegenwoordigen toestand is, naar het mij voorkomt, geen afdoende reden gelegen om de aanhangig gemaakte wijziging van het regeeringsreglement niet mede dienstbaar te maken aan eene regeling, waardoor, zooal niet *terstond*, dan toch *ter geschikter tijd* instelling van gewestelijk of plaatselijk bestuur mogelijk wordt.

Zou bovendien ten opzichte van den tegenwoordigen toestand niet toepasselijk zijn, wat Thorbecke in 1843 schreef betreffende „de landelijke gemeenten", ook „van te kleine bevolking, om genoeg verscheidenheid van bekwame personen voor de vertegenwoordiging in het bestuur doorgaans aan te bieden," waarop hij evenwel laat volgen: „Het is zeker geen gezonde staatkunde, zelfbestuur te eischen van eene maatschappij, die er nog niet rijp voor mocht zijn. Maar met haar altoos aan den band te leiden, bevordert men ook de ontwikkeling niet. Een goed plan van regeering richt zich niet enkel naar 'tgeen men heden met oogen ziet, maar voedt op voor de toekomst."

Moge eene samenstelling en inrichting van plaatselijk of gewestelijk bestuur, in elk opzicht overeenkomende met dat onzer gemeentebesturen, voorshands en in de naaste toekomst, in Suriname misplaatst zijn, iets anders ware het om naast den door den Gouverneur aangestelden districtscommissaris een college te plaatsen, hetzij geheel of ten deele door den Gouverneur benoemd, hetwelk de ingezetenen vertegenwoordigt, den ambtenaar terzijde staat, door hem moet worden geraadpleegd over alle maatregelen, die de plaatselijke belangen raken, dat de door hem opgemaakte begrooting onderzoekt en, behoudens goedkeuring van het koloniaal bestuur, deze vaststelt en voorts met hem de middelen aanwijst, waaruit de plaatselijke uitgaven kunnen worden bestreden.

Dat op de begrooting bijna geene uitgaven van plaatselijken aard voorkomen, bewijst niet dat zij niet bestaan, maar veeleer dat zij worden voorbijgezien, veronachtzaamd, wellicht uit onbekendheid met plaatselijke behoeften en toestanden. Dat zij niet noodig zouden zijn, is bezwaarlijk aan te nemen. [1]

[1] Men leze wat door het lid der staten den heer Muller in de zitting van den 10en Juli j.l. is gesproken over de toestanden in de districten Coronie en Boven-Para.

Veel wat nu ongedaan blijft, of telkens wordt verschoven, zal dan tot uitvoering komen: nieuwe behoeften zullen zich openbaren, wanneer men aan de ingezetenen in die districten, waar voldoende elementen voor de vertegenwoordiging aanwezig zijn, de bevoegdheid verleent te zorgen voor de behartiging hunner eigene belangen, te voorzien in eigen plaatselijke behoeften.

Het tegenwoordig gevolgde stelsel van centralisatie — en dit geldt niet alleen van het inwendig, maar van het geheele koloniaal bestuur — waarbij men voor de geringste uitgaven van plaatselijken aard de inmenging van het opperbestuur heeft te duchten, waarbij zelfs de verhooging van het loon eener schoonmaakster, dat van den concierge eener school, een onderwerp van beraadslaging uitmaakt voor de wetgevende macht in het moederland, — zie begrooting van Suriname voor 1893 — een dergelijk stelsel *moet* verlammend werken.

„Want zal de hand krachtig aan de spade worden geslagen", zoo schrijft prof. van der Lith (*het Britsch-Indisch beheer*) „om de ontwikkeling van een gewest te bevorderen en nieuwe bronnen van welvaart te openen, dan is daartoe noodig plaatselijke kennis, mogelijkheid om spoedig en energiek op te treden", en het een en ander ontbreekt aan de statengeneraal geheel. Dit kan alleen geschieden wanneer aan een plaatselijk of gewestelijk bestuur de noodige vrijheid van handelen wordt toegekend.

Dat de tegenwoordige stand der bevolking daartegen een onoverkomelijk bezwaar zou zijn, kan niet worden toegegeven. Paramaribo telt eene *mannelijke* bevolking van bijna 13 000 zielen, dus aanmerkelijk meer dan vele steden van Nederland; de districten Beneden-Cottica, Beneden-Commewijn, Boven- en Beneden-Suriname, Boven- en Beneden-Para, Beneden-Saramacca, Nickéry, Coronie en Marowijne, tellen er respectievelijk 631, 743, 1528, 625, 1298, 670, 1175, 1789, 1182 en 476, alles ongerekend de immigranten.

Zelfs aannemend, wat evenwel geenszins bewezen kan worden geacht, dat een overgroot deel dezer mannelijke bevolking vooralsnog ongeschikt is voor zelfbestuur; dat het ver-

spreid wonen en de uitgestrektheid der districten tal van bezwaren zullen opleveren, dan nog mag men vertrouwen dat in elk district een kern gevonden zal worden, voldoende om eene proefneming, op primitieve wijze desnoods, uitvoerbaar te maken.

Eigen zienswijze, niet door plaatselijke kennis verkregen, mistrouwend, veroorloofde ik mij omtrent de hier ontwikkelde denkbeelden, de voorlichting te vragen van een door zijne ambtelijke betrekking bevoegd persoon, in Suriname woonachtig. Het ontvangen antwoord luidt als volgt:

„Uwe opmerkingen aangaande art. 115,[1] vinden mijnerzijds algeheele instemming.... Ik was in de gelegenheid enkele personen, tot oordeelen bevoegd, over de verschillende punten te raadplegen en allen waren het er mede eens dat, zoo mogelijk, de door u aangegeven wijzigingen mede dienden opgenomen te worden.... Wat daaromtrent is vermeld, is zoo aanbevelenswaardig, dat het werkelijk te hopen is, dat art. 115 in dien geest gewijzigd zal worden. Slechts schijnbaar komen er geen uitgaven van plaatselijken aard op de begrooting voor; in werkelijkheid bestaan ze, al worden ze ook tot een minimum teruggebracht. Het gewone onderhoud voor landwegen, voetpaden, bruggen, bedroeg o. a. in 1892 alleen voor het district Beneden-Para circa *f* 5000.

„Nickéry en Coronie zouden in de eerste plaats door hunne geheel afgezonderde ligging in aanmerking kunnen komen voor een verantwoordelijk plaatselijk bestuur, aan hetwelk de behartiging van de plaatselijke belangen en behoeften kan worden opgedragen. Nog onlangs in Nickéry zijnde, bleek mij zoo duidelijk dat aldaar thans zeker uitstekende elementen aanwezig zijn om een dergelijk bestuur samen te stellen. Dit was ook het gevoelen van mijn ambgenoot. Het eenige wat in die districten bestaat is een raad van hoofdingelanden, uit drie leden bestaande, door den Gouverneur benoemd; een dezer vervangt bij afwezigheid den commissaris; voor het overige hebben zij niet de minste bevoegdheid en wordt

---

[1] Dit artikel luidt: »De verdeeling der kolonie in districten en gemeenten, de samenstelling, inrichting en bevoegdheid der districts- en plaatselijke besturen, mitsgaders al hetgeen betreft de politie van land en stad, wordt geregeld bij koloniale verordening.”

uit Paramaribo alles wat het district betreft, al of niet met goedkeuring van den commissaris geregeld.

„Een bewijs dat in de districten zich de planters gaarne opofferingen willen getroosten, is dat dezer dagen in eene bijeenkomst van planters uit het district Beneden-Commewijne, door hen eene som van *f* 15 000 is bijgedragen tot verbetering van den landscommunicatieweg, terwijl het geheele werk op circa *f* 45 000 werd begroot. Ook dáár zijn geschikte elementen voor het samenstellen van plaatselijk bestuur aanwezig, aan wie de belangen zeker wel kunnen worden toevertrouwd..."

Waar iemand, met de plaatselijke toestanden in allen deele bekend, over de voorgestane wijziging oordeelt als deze correspondent, meen ik geen te groote waarde te hechten aan eigen oordeel, wanneer ik de wenschelijkheid daarvan blijf betoogen.

En waarom zou in Suriname niet uitvoerbaar blijken, wat in Britsch-Guyana niet alleen uitvoerbaar bleek, maar goed werkt?

De vergelijking tusschen beide landen gaat niet op, zoo beweert men; Demerary bezit eene aanzienlijke, energieke bevolking, waaronder velen van europeesche afkomst; het beginsel van zelfbestuur is het engelsche volk aangeboren, de kolonie heeft dit beginsel reeds sedert tal van jaren toegepast, enz.

Maar wat bewijst dit alles, zoo niet dit, dat men in Suriname verzuimd heeft voort te bouwen op de grondslagen, welke dáár zoowel als in Demerary aanwezig waren en nog zijn? Had het laatste zijn door den gouverneur Beaujon in 1796 ingestelde staatsregeling met eigen vertegenwoordiging, Suriname had zijn *Octrooi* van 1682, met een kolonialen raad uit ingezetenen der kolonie bestaande.

Tegenover de grootere bevolking van Britsch-Guyana, 284 000, staat de groote britsch-indische immigranten-bevolking, 107 000 bedragende, terwijl Suriname er slechts ruim 5000 telt; heeft Georgetown 50 000 inwoners, Paramaribo telt er 28 000, terwijl Nieuw-Amsterdam er niet meer dan 10 000 heeft, en toch bezit ook deze laatste plaats haar eigen gemeentebestuur, met een budget van *f* 100 000. Negentien

bij de wet erkende dorpen, zoogenaamde *incorporated villages*, heffen ter voorziening in hunne plaatselijke uitgaven 2 pct. op de belasting der gebouwde en ongebouwde eigendommen, tot een bedrag van *f* 45 000, en daarvan werd *f* 28 000 aangewend voor verbetering der waterloozing, het maken van wegen, dammen, bruggen enz.

Hebben de surinaamsche districten dan niet evenzeer hunne eigene plaatselijke behoeften; zijn ook daar niet land- en waterwegen eene dringende behoefte; hebben zij geene voetpaden, landingsplaatsen, sanitaire maatregelen en zooveel meer noodig, waarin door het algemeen bestuur niet, of niet voldoende kan worden voorzien en dan nog dikwijls op eene wijze, welke in weerwil van de hooge kosten, niet aan het doel beantwoordt?

Wat die zorg van het algemeen bestuur beteekent, blijkt uit het volgende staaltje:

In November 1884 wendden 25 planters en landbouwers zich met een adres tot het bestuur, waarin zij de voorkeur vroegen voor 3175 hectaren grond nabij hunne woonplaats gelegen, indien het bestuur wilde zorg dragen voor voldoende afwatering, hetgeen volgens hen voor betrekkelijk geringe kosten kon geschieden, en voor het maken van een weg.

Welnu, op dit oogenblik is de toestand aldaar nog geheel dezelfde als hij was vóór en in 1884; „de goede, vruchtbare kleigronden" zijn nog altijd niet op loozing gebracht, de weg ontbreekt; integendeel is de toestand nog verergerd, zooals blijkt uit klachten dierzelfde landbouwers, die hunne vroegere weigronden zien verloren gaan, tengevolge van gemis aan waterloozing, en hun vee zien verkwijnen.

Hier geldt het niet een afgelegen district, maar een terrein *onmiddellijk* grenzend aan Paramaribo; men kan hieruit besluiten wat de zorg voor meer verwijderde districten, zooals Nickéry, Coronie e. a. te beduiden heeft. Trouwens, de klachten jaren achtereen uit Nickéry vernomen over de toestanden aldaar en het gemis aan alle, zelfs de eenvoudigste gezondheidsmaatregelen, welke eindelijk in 1892 oorzaak werden van buitengewone sterfte, leggen voldoende getuigenis af van de gebreken, welke het stelsel van centralisatie aankleven. De

lijdensgeschiedenis van het Saramacca-kanaal kan mede tot voorbeeld strekken. [1]

Zou, door ook in Suriname de zorg voor de plaatselijke

---

[1] Naar aanleiding van het boven aangehaalde adres, veroorloof ik mij te wijzen op het opmerkelijke feit, dat onder die 25 onderteekenaren voorkomen *tien* gewezen kolonisten van de vroegere, in 1845 beproefde hollandsche nederzetting aan de Saramacca (zie mijn brochure: *Door een rooden draad verbonden. Armverzorging. Emigratie. Suriname.*) en *dertien* afstammelingen dier kolonisten.

Nadat het jaren achtereen officieel heeft geheeten dat die kolonisatie was mislukt, omdat de hollandsche boeren niet bestand waren tegen het moordend klimaat, dat elken arbeid in de open lucht voor Europeërs onmogelijk maakt, en de wetenschap nog voortdurend hetzelfde blijft beweren, verdient dit feit wel eene opzettelijke vermelding.

Hieraan wil ik nog toevoegen de volgende verklaring, gedagteekend 21 November 1884:

»Als een vervolg op hetgeen ik met andere kolonisten omtrent de vruchtbaarheid van het terrein, gelegen ten westen van de gronden Matonshoop, Kwatta, en Uitvlugt heb verklaard, (zie bovenstaand adres) kan ik u nog mededeelen, dat ik ruim 25 jaar geleden den grond Uitvlugt, groot 500 akkers, heb gekocht voor *f* 1200.

»Dat zich toen daarop hebben gevestigd drie gezinnen, afkomstig van de europeesche kolonie in Saramacca, die thans samen in bewerking hebben 200 akkers, beplant met bananen en aardvruchten en waarop 100 stuks koeien weiden.

»Niettegenstaande de overige 300 akkers land voortdurend zijn bebouwd, zonder dat zij ooit bemest werden, of omgezet, werden zij in 1883 voor de som van *f* 3500 verkocht aan vijf afstammelingen van europeesche kolonisten.

»Ten westen van Uitvlugt liggen nog 150 hectaren land, die twee jaren geleden in bebouwing zijn genomen door mijnen zoon. Het daarop staande bosch is rijk aan ceder groenhout en ander bouwhout, dat successievelijk tot planken wordt verzaagd, omdat het transport van zware blokken bij gebrek aan een goeden weg, te kostbaar zou zijn. De grond heeft reeds voor *f* 1200 à *f* 1500 bananen opgeleverd en wordt met cacao beplant. J. C. van Brussel.

»Niettegenstaande de onderteekenaar van bovenstaand schrijven 36 jaar in de kolonie is en thans den leeftijd van 70 jaar heeft bereikt, is hij nog dagelijks in het veld werkzaam."

»Het origineel van dezen brief is gericht aan den ondergeteekende.

W. L. Loth, *Gouvernements-landmeter.*

Voor afschrift conform.

Schimmelpenninck van der Oye, *Administrateur van financiën.*

Deze zelfde J. C. van Brussel is thans, in 1893, met zijn mede-kolonist G. Rijsdijk, die in 1843 ds. Betting op zijn reis naar en door Suriname vergezelde en bij diens vertrek aldaar achterbleef, lid der commissie, door den gouverneur benoemd, om een onderzoek in te stellen naar de uitvoerbaarheid eener kolonisatie door hollandsche landbouwers. De eerste is nu 45, de laatste 50 jaar in de kolonie gevestigd.

O, savantissimi doctores, hoort gij niet den onsterfelijken lach van zekeren J. B. Poquelin de Molière! Doch »*Il vaut mieux mourir selon les règles, que de réchapper contre les règles,*" nietwaar?

belangen toe te vertrouwen aan gewestelijke besturen, uit belanghebbende ingezetenen bestaande, niet een uitkomst kunnen worden verkregen gelijk aan die in Britsch-Indië, waaromtrent prof. van der Lith mededeelt: „dat het de plaatselijke besturen meer belang heeft doen stellen in den uitslag van hun werk en groote bezuiniging ten gevolge had"?

Het voorafgaande resumeerende, zou hoofdstuk V van het regeeringsreglement kunnen worden aangevuld in dezen zin:

Van de inwendige verdeeling van het grondgebied der kolonie en van de samenstelling, inrichting en bevoegdheid der plaatselijke besturen.

De verdeeling der kolonie in districten en gemeenten, de samenstelling, inrichting en bevoegdheid der plaatselijke besturen en de algemeene regelen ten opzichte van de plaatselijke geldmiddelen worden vastgesteld bij koloniale verordening.

Aan het hoofd van het plaatselijk bestuur staat een ambtenaar, die door den gouverneur wordt benoemd, geschorst en ontslagen.

Hij kan in de regeling en het bestuur der plaatselijke huishouding worden bijgestaan door een Raad, bestaande uit ingezetenen van het district, daartoe door den gouverneur benoemd of door de kiezers gekozen.

De bepalingen betreffende de verkiesbaarheid, de kiesbevoegdheid, de wijze van verkiezing en de benoeming der leden worden geregeld bij koloniale verordening.

Het hoofd van het plaatselijk bestuur is tevens voorzitter van den raad.

Aan den raad wordt met betrekking tot de regeling en het bestuur der plaatselijke huishouding en de zorg voor de plaatselijke belangen de vereischte bevoegdheid toegekend, voorzoover deze niet bij dit reglement, of bij eene koloniale verordening aan anderen is of wordt opgedragen. Hij maakt de verordeningen welke hij in het plaatselijk belang noodig oordeelt.

De besluiten van den raad, de verordeningen door dezen gemaakt en de begrooting van de inkomsten en uitgaven van het plaatselijk bestuur, behoeven de goedkeuring van den gouverneur, den raad van bestuur gehoord. Zij kunnen door hem worden geschorst en vernietigd wanneer zij strijdig ge-

acht worden met dit reglement, of het algemeen belang zulks vereischt.

Ter bestrijding der uitgaven wordt aan de plaatselijke besturen toegestaan:

a. de beschikking over de tot dat doel aan te wijzen dominiale gronden en bosschen; [1]

b. de bevoegdheid tot het heffen van opcenten op eene of meer der koloniale belastingen;

c. het recht om plaatselijke belastingen te heffen.

Geene plaatselijke belastingen zijn wettig dan die geheven worden uit kracht eener verordening door den gouverneur goedgekeurd.

Door het regeeringsreglement in dezen zin te wijzigen, zal gaandeweg kunnen worden bereikt, wat naar mijne overtuiging de noodzakelijke voorwaarde is zoowel voor de zedelijke als de stoffelijke ontwikkeling van Suriname: de zelfstandigheid van bepaalde kringen, hetzij grootere (districten) of kleinere (gemeenten); de behartiging van hetgeen tot de plaatselijke belangen kan geacht worden te behooren, door de ingezetenen zelven, door middel van een eigen vertegenwoordiging, onder voldoende contrôle van het koloniaal bestuur, waardoor de band met het geheel blijft bestaan en dit niet ten slotte zich oplost in tal van kleine, onafhankelijk optredende onderdeelen.

V

In 1865 werd door het toenmalig kamerlid Dirks de volgende vrome wensch geuit: „Een derde punt dat ik aan de

---

[1] Eigenbelang zal medebrengen deze zooveel doenlijk te exploiteeren en te ontginnen, wat de algemeene welvaart zal bevorderen. Vermeerderde plaatselijke kennis omtrent den aard en de waarde van den grond, benevens de mogelijkheid om met meer spoed en onder beter toezicht het vereischte tot stand te brengen en uit te voeren, zullen daarop zeker van gunstigen invloed zijn.

Zoolang deze bron van inkomsten evenwel niet of onvoldoende vloeit, dient op andere wijze in de behoefte aan eigen middelen te worden voorzien. Dit zou kunnen geschieden hetzij door het heffen van opcenten, hetzij door afstand van een deel der belastingen, of wel door het heffen van eigen plaatselijke belastingen. Het een en ander bij koloniale verordeningen nader te regelen.

regeering wensch aan te bevelen, is een wetenschappelijk onderzoek van het binnenland. Daartoe zijn slechts enkele flauwe, bijna altijd mislukte pogingen gedaan."

Vrome wensch, want na bijna dertig jaar zou nagenoeg hetzelfde kunnen worden gezegd, althans voorzoover het de bemoeiïngen van het koloniaal bestuur en van de regeering betreft. Weliswaar heeft de uitnemende kaart door Cateau van Rosevelt vervaardigd, de kennis omtrent het binnenland belangrijk verrijkt, en heeft de heer Loth op zijn jongsten tocht van Januari tot Mei 1892 een gedeelte van het terrein tusschen de Lawa en de Tapanahony verkend, maar nog immer is nagenoeg het geheele gebied, gelegen tusschen den 2den en den 5den breedtegraad, „onbekende wildernis" en is al wat omtrent de geologische gesteldheid van Suriname bekend is, bijna uitsluitend te danken aan den leidschen hoogleeraar K. Martin. Toch zou het met het oog op den mineralogischen rijkdom der kolonie van het hoogste gewicht zijn over meer betrouwbare gegevens te beschikken. Is het ter verkrijging dier vermeerdering van kennis noodig over een staf van ambtenaren te beschikken, zooals de minister in zijn antwoord op het voorloopig verslag over de begrooting voor 1893 schrijft? Voor een onderzoek op *ruime* schaal zouden ongetwijfeld talrijke krachten van noode zijn, doch kan dit als een reden gelden dat er thans geen enkele deskundige aanwezig is, die in bijzondere gevallen als geoloog van advies zou kunnen dienen; is daartusschen geen middenweg te vinden? In het *Annual Report* over 1890, leest men omtrent Britsch-Guyana: „The services of a gentleman of experience in mining affairs have been obtained as goldcommissioner;" zou de aanstelling van een dergelijken practischen deskundige als adviseur van het bestuur ook in Suriname geen goede vruchten kunnen dragen, zoowel ter voorlichting bij het uitgeven van concessiën, als bij het ontginnen van geschikt gebleken terreinen voor rekening van de kolonie?

Want waarom zou het denkbeeld om de exploitatie van veelbelovende terreinen zelf terhand te nemen, door middel van staatsexploitatie belangrijke winsten te behalen, geheel moeten worden terzijde gesteld? Doch ook al wil men dit

laatste niet, dan blijft het toch aanbeveling verdienen, door een deskundige te worden voorgelicht omtrent den vermoedelijken rijkdom van aangevraagde terreinen, of om door het geven van betrouwbare inlichtingen tot het aanvragen van concessiën aan te sporen.

Vooral thans komt mij een dergelijke maatregel hoogst gewenscht, dringend noodig zelfs voor, nu de aandacht van den vreemdeling steeds meer op den goudrijkdom onzer kolonie gevestigd wordt. Ten vorigen jare geschiedde dit door den britschen consul te Paramaribo; dit jaar werd in het Mei-nummer van het *Engineering-Magazine* een artikel daaraan gewijd, en de uitkomsten, door verschillende ondernemingen verkregen, bewijzen voldoende dat de verwachtingen niet te hoog gespannen zijn. [1]

Zoo werd in 1892 op een placer aan de Mindrinesikreek, in Boven-Saramacca, een stuk kwartz gevonden, wegende ongeveer 31 kilogram, hetwelk geschat werd ongeveer 15 à 18 kilogram goud te bevatten; een andere placer aan de Boven-Saramacca, welke gedurende tien à elf jaar bruto *f* 2 250 000 aan goud had opgebracht, werd aan een amerikaansch syndicaat verkocht en leverde in één jaar eene winst op van 85 000 dollars. De vorige eigenaar maakte *maandelijks* 3000 dollars. Op de placer E. le Blond bedroeg de hoeveelheid goud, gedurende het tweede kwartaal van 1893 gevonden, 50.265 kilogram en met het oog op deze belangrijke opbrengst verdient de volgende opmerking in het verslag van den tocht des heeren Loth, zeker de aandacht: „Tusschen de Lawa en de Goninikreek zijn vele bergen met steile hellingen en tusschenliggende kreekjes, die hetzelfde voorkomen hebben als de bergen op het terrein E. le Blond, waaruit veel goud verkregen is."

Zou niet een deskundig onderzoek naar de gesteldheid en den vermoedelijken goudrijkdom van dit terrein, van staatswege, gewenscht zijn?

---

[1] Eene vertaling van dit artikel komt voor in de *Vragen van den Dag*, Nov. 1893. »Naar de meening van meer dan één deskundige", zoo leest men daarin, is Guyana bestemd het rijkste goudveld ter wereld te worden." »Maar zonder amerikaansche stuwkracht en kapitaal valt er op geen goeden uitslag te rekenen", voegt de schrijver er bij!

De bekende goudproductie over 1892 was 793.116.5 gram, vertegenwoordigende eene waarde van ongeveer *f* 1 086 500; hoe aanzienlijk dit bedrag ook moge zijn, het wordt met meer dan het dubbele overtroffen door de resultaten in Britsch-Guyana verkregen, waar het cijfer der goudproductie, dank zij de goede maatregelen van het bestuur, steeg van 23 342 £ in 1886, tot 44 427 £ in 1887, tot 55 566 £ in 1888, tot 109 234 £ in 1889; in 1890 bedroeg zij 234 324 £, in 1891 375 289 £ en is in 1892 nog aanzienlijk hooger; hiervan zijn mij echter geene officieele gegevens bekend. [1]

Zouden de diensten van den tot goldcommissioner aangestelden deskundige ook van invloed kunnen zijn op de in en nà 1890 verkregen uitkomsten?

Wat van de goudindustrie is gezegd, geldt evenzeer van de balata-exploitatie, de houtkap enz.; meer nauwkeurige kennis van de natuurlijke gesteldheid der kolonie is een noodzakelijk vereischte om de ontwikkeling dier industrieën met kracht te bevorderen.

Al is het nu buiten alle kijf dat een voorschrift in een reglement niet voldoende is om de gewenschte uitkomsten te verkrijgen, toch zou het m. i. aanbeveling verdienen in het regeerings-reglement eene bepaling op te nemen, waarbij der regeering als hare taak wordt aangewezen met alle haar ten dienste staande middelen een onderzoek in te stellen naar de natuurlijke gesteldheid der kolonie, daarbij tevens de mogelijkheid eener exploitatie van staatswege niet uitsluitend, door voor te schrijven dat deze eventueel bij koloniale verordening moet worden geregeld.

---

[1] Het volgende, ontleend aan het *Annual Report* van den Gouverneur van Britsch-Guyana over 1891, is meldenswaard. Een jaar of twee geleden keerde een prospector van de goudvelden terug; hij beweerde een rijk placer gevonden te hebben, maar het ontbrak hem aan de noodige middelen om dit te ontginnen. Twee heeren schoten hem 50 £ voor, onder voorwaarde dat ieder hunner een derde zou genieten van de opbrengst. De prospector keerde naar het binnenland terug en begon de ontginning op zeer eenvoudige wijze. Thans geniet elk der drie vennooten een jaarlijksch inkomen van 10.000 £ (*f* 120.000)!

VI

What will we do with it? Telken jare treedt ten opzichte van Suriname deze vraag opnieuw op den voorgrond; bij elke behandeling der begrooting geldt het wederom: zal Nederland dan jaar in jaar uit voortgaan voor die kolonie hooge subsidiën te voteeren, zonder dat uit de resultaten blijkt dat deze aanzienlijke sommen werkelijk strekken tot verbetering van den toestand, tot verhooging van de welvaart, tot bevordering van den bloei of de ontwikkeling der bronnen van bestaan?

Toegegeven dat ook voor Nederland geldt wat de fransche letterkundige John Lemoinne — en niet Guizot, wien deze woorden ten onrechte worden toegeschreven, — beweerde: „*que la France est assez riche pour payer sa gloire!*" dat de eer eene der grootste koloniale mogendheden te zijn, met eenige millioenen niet te duur wordt betaald, toch rijst er gegronde twijfel of deze eer ten slotte niet *te* duur kan worden gekocht, en Laveleye niet gelijk had toen hij schreef: „*Les états qui n'ont pas de colonies, peuvent s'en consoler et ceux qui en ont doivent s'apprêter à les perdre, et cette perte sera encore un gain*", wat den heer Wintgens in 1883 deed zeggen: „Nederland heeft geene indische bezittingen meer, maar die bezittingen hebben Nederland!"

Zeker, Nederland staat, wat zijn financiëelen toestand betreft, niet op ééne lijn met rijken als Portugal, Griekenland, Spanje en Italië, maar toch is die toestand waarlijk niet zóó rooskleurig, dat het der natie onverschillig zijn kan of er jaarlijks tonnen gouds worden uitgegeven ter subsidiëering eener kolonie, aan welker bezit men zich overigens zoo weinig laat gelegen liggen; het gaat niet aan eene zwaar gedrukte bevolking jaarlijks ongeveer één millioen te laten betalen, om daarmede de uitgaven te bestrijden eener kolonie, die nog geen zestigduizend inwoners telt en daarbij, zij 't dan ook niet door eigen schuld alleen, zoo weinig bijdraagt tot de algemeene welvaart van het moederland.

Nederland heeft millioenen voor Suriname ten offer ge-

bracht; in de laatste acht en twintig jaren alleen bedroegen de uitgaven uit 's rijks kas ongeveer *zeven en twintig* millioen; en welke directe of indirecte voordeelen staan daar tegenover?

Kan worden gezegd dat haar bezit de geestkracht der natie heeft verhoogd; dat zij aan onze jongelieden een nieuw veld van nuttige, vruchtdragende werkzaamheid heeft geopend; dat zij heeft gediend om ons te ontdoen van het *trop plein* onzer bevolking? Het antwoord moet helaas ontkennend luiden. Het aantal Europeanen, in Suriname gevestigd, ongerekend de bij het garnizoen, de zeemacht en de koopvaardijvloot dienende personen, bedraagt nog geen 700, en daarvan zijn zeer velen van vreemde afkomst. De bronnen van welvaart en rijkdom, waarmede de natuur dit schoone land heeft gezegend, zij blijven onontgonnen, of worden voor een zeer groot deel geëxploiteerd door vreemdelingen en de verkregen winsten strekken om den rijkdom van andere natiën te verhoogen.

In 1891 bedroeg de invoer uit Nederland *f* 2 690 662 en de uitvoer met bestemming naar het moederland *f* 1 372 669; cijfers van eenige beteekenis ongetwijfeld, maar het voorbeeld van Noord-Amerika, welks invoer *f* 1 879 569, en waarheen de uitvoer *f* 1 764 420 bedroeg, bewijst dat dergelijke handelsbeweging niet afhankelijk is van het bezit der kolonie.

Evenmin kunnen wij ons vleien door deze jaarlijksche opoffering den dank der inwoners te verwerven; velen beschouwen de subsidie niet alleen als overbodig, maar zelfs als schadelijk, daar zij een verstandig en zuinig beheer tegenhoudt, en instede van het verval der kolonie te voorkomen, deze veeleer in de hand werkt en ten slotte slechts dient om enkele personen te verrijken; anderen blijven haar steeds als onvoldoende beschouwen; weder anderen wenden het oog met voorliefde naar Britsch-Guyana, dat ondanks gemis aan subsidie, steeds in welvaart toeneemt. De minder gunstige uitkomsten in Suriname verkregen, worden door hen alleen geweten aan het bestuur, dat verantwoordelijk wordt gesteld voor alle fouten en misslagen, ook voor die welke een gevolg zijn van eigen schuld.

Het komt mij voor dat men zich hier te lande ernstig be-

hoort te gaan bezig houden met de vraag: wat zullen wij met Suriname doen? Het antwoord op deze vraag, zooals het naar mijne meening behoort te luiden, heb ik getracht in de voorafgaande bladzijden te geven. Financieele zelfstandigheid der kolonie door gestadige, *stelselmatige* inkrimping der subsidie; niet door deze nu eens tot een minimum te verlagen, om haar daarna weder met twee en meer tonnen gouds te verhoogen, maar eene vaste, consequent toegepaste vermindering, waarmede rekening *kan* en *moet* worden gehouden. Doch daarmede tevens gepaard gaande toepassing van het stelsel van zelfbestuur; het recht der kolonie om hare koloniale huishouding naar eigen goedvinden te regelen, met versterking voor zoover noodig, van de bevoegdheden van het uitvoerend gezag en betere contrôle van de zijde van het opperbestuur, op de wijze als door den minister is voorgesteld.

Daarnevens uitbreiding der kiesbevoegdheid, niet door verlaging van den census alleen, maar door wijziging van het reglement in den boven aangegeven geest, alsmede voorbereiding der invoering van het stelsel van plaatselijk bestuur, waardoor de behartiging van plaatselijke belangen wordt opgedragen aan de ingezetenen.

Zal de regeering genegen blijken in deze richting werkzaam te zijn?

Aan den goeden wil om de belangen der kolonie te bevorderen, ontbreekt het den tegenwoordigen minister van koloniën zeer zeker niet; veel werd reeds door den heer Van Dedem tot stand gebracht, veel voorbereid dat in de naaste toekomst goede vruchten zal dragen. De uitnoodiging tot den gouverneur gericht, om zijne zienswijze over eene kolonisatie van hollandsche boeren kenbaar te maken, welke de instelling eener commissie tot voorlichting en onderzoek tengevolge had; de uitzending van den ingenieur Havelaar, met opdracht een onderzoek in te stellen naar de uitvoerbaarheid van verschillende openbare werken; tal van maatregelen welke kunnen strekken om aan de behoefte aan voldoende werkkrachten te voorzien, leveren de bewijzen van zijn ernstige zucht om den bloei der kolonie te bevorderen, daarbij gesteund door den

gouverneur, die zijnerzijds niet in gebreke blijft datgene te doen en voor te stellen wat in het algemeen belang noodig is.

De vruchten van dit optreden openbaren zich dan ook reeds in toenemend vertrouwen op de toekomst van de zijde der ingezetenen; het particuliere initiatief zich gesteund voelend, herleeft en toont zich zijnerzijds tot medewerking, ook ten koste van opofferingen bereid.

Geen tijdstip kon gunstiger zijn dan het tegenwoordige om den rechtstreekschen invloed der ingezetenen op het bestuur te vergrooten; en terwijl het daardoor verhoogd gevoel van verantwoordelijkheid een machtigen steun zal verleenen aan de pogingen van het opperbestuur om de algemeene welvaart te bevorderen, zal dit bewijs van vertrouwen op den goeden zin der bevolking den band met het moederland nauwer toehalen en de liefde voor onze jeugdige Koningin doen klimmen.

De immigratie van Javanen, waardoor de uitbreiding der groote cultuur mogelijk wordt gemaakt; de ontwikkeling van den kleinen landbouw door bevordering van kolonisatie; de ontginning van den rijken bodem en van de schatten daarin verborgen, tal van maatregelen meer zijn noodig voor den toekomstigen bloei der kolonie, maar de groote hervorming, die voor het welslagen daarvan noodig, een dringende eisch is voor blijvende verbetering, is naar mijne meening het breken met het bestaande tweeslachtige stelsel; het vrijmaken van de kolonie van de inmenging van opperbestuur en wetgevende macht in hare huishoudelijke aangelegenheden.

Daardoor zal kunnen worden bereikt, wat met het voorbeeld van andere landen voor oogen, geen droombeeld behoeft te blijven, dat daar ginder aan de oevers van den Atlantischen Oceaan, tusschen Corantijn en Marowijne, de grondslagen worden gelegd van een nieuw rijk, een *greater Holland*, van een Nieuw-Nederland, rijk, welvarend, bloeiend door de geestkracht zijner bevolking.

DEN HAAG, Aug. '93. H. PYTTERSEN Tz.

